

Hur kan vi delta i den Gudomliga liturgin?

Det är viktigt att vi förstår innebörden av den Gudomliga Liturgin och lär oss att följa med och förstå vad som händer i den. Detta är det mest centrala och mest heliga som sker i vårt liv, då vi möter vår Herre och får taga del av Hans egen Kropp och Blod och på så sätt förenas med Honom. Även om vi varit Ortodoxa länge och varit med om många Liturgier, så kan texten som följer¹ vara en hjälp för alla till en fördjupad förståelse och ökat *deltagande* i Liturgin.

Liturgi är ett grekiskt ord som betyder *folkets verk*. Nattvardens mysterium är verkligen folkets verk därför att vi alla firar detta Mysterium; Liturgin är inte bara en gudstjänst som prästen utför för folket. Kören representerar folket i Liturgin, men ersätter det inte. Vi måste alla bedja och taga del i detta heliga *folkets verk*.

Ordet *kommunion*, som vi också kallar den heliga Nattvarden, betyder på grekiska *deltagande*, därför att det är i detta Mysterium som vi förenas med Kristus.

Nattvardens Mysterium är också en tacksägelse, ett offer av pris till Gud. Det kallas även *Eukaristi*, från det grekiska ordet för *tacksägelse*.

Genom den heliga Nattvarden renas vi från våra synder och förenas med Kristus som Han säger: *Den som äter Mitt kött och dricker Mitt blod, Han förbliver i Mig och Jag i Honom*. Vi förenas även med våra Ortodoxa bröder och systrar i Mysteriet. Liturgins syfte är att förena oss med Kristus och det gör vi genom att *lyssna* till böner som läses och sjungs, genom att *se* på prästens handlande och genom prästens *tysta böner*

Den Gudomliga liturgin består av tre delar:

1. Proskomedin 2. Katekumenernas liturgi 3. De troendes liturgi

1. Proskomedin

Under denna gudstjänst förbereds allting inför Nattvardens mysterium. Det görs på det s.k. *prothesisbordet* som finns i hörnet av *altaret* (platsen bakom templon/ikonostasen). För att fira Liturgin behövs en s.k. *antimension*, en duk med en ikon av Kristi begravning på, vilket det finns insydda relikier i. Duken bereds ut på det *Heliga bordet* (bordet i mitten av altaret) och Liturgin firas ovanpå. Det

¹ Översättning från engelskan från boken *The Ark of Salvation*, utgiven av St Edward Brotherhood, Brookwood, England.

påminner oss om att de första kristna firade Liturgi ovanpå martyrernas gravar.

Det behövs också rött, sött vin och bröd, s.k. *prosfora* som betyder *offergåva* på grekiska. Brödet är syrat, dvs jäst, och bakat på vitt, rent mjöl.

2. Katekumenernas Liturgi

Katekumener är de som lär sig om den Ortodoxa kyrkan och förbereder sig för att döpas. Denna del av Liturgin kallas *Katekumenernas Liturgi* därför att de är bara tillåtna att vara med i Kyrkan på denna del av Liturgin.

Prästen börjar Liturgin med att säga:

Välsignat vare Faderns och Sonens och Den Helige Andes Rike. Nu och alltid och i evigheters evighet.

Kören svarar *Amen* och sedan fortsätter *den stora böneföljden*. Den kallas stor därför att den är lång. I den ber prästen eller diakonen om Guds nåd för oss och för hela världen och kören svarar därför *Herre förbarma Dig*.

Lilla intåget

Prästen ger Evangelieboken till diakonen som kommer ut med den ifrån altarets norra dörr. Det Lilla intåget representerar Frälsarens predikande för folket. Ljuset som bärs framför Evangeliet representerar den Helige Johannes Döparen som gick framför Kristus som ett brinnande ljus. Öppnandet av de *Vackra dörrarna* (dubbeldörrarna i mitten på ikonstasen) för intåget visar oss att Himmelriket nu är öppet för folket. Vi ser på Evangelieboken som på Jesus Kristus själv och kören sjunger:

Kommen, låtom oss tillbedja och nedfalla inför Kristus. O Guds Son, Du som är uppstånden från de döda, fräls oss, som för Dig sjunga: Allelouia.

Sedan sjunger kören dagens hymner, för helgonen som firas och till dem som kyrkan är tillägnad. Helgonen är goda exempel för oss, eftersom de genom att uppfylla Kristi bud har uppnått salighet i Himmelriket.

Trisagionhymnen

Trisagion betyder ”trehelig”. Kören sjunger tre gånger: ***Helige Gud, helige Starke, helige Odödlige, förbarma Dig över oss.***

Diakonen eller prästen svarar *dynamis*, som betyder ”kraft” och kören upprepar hymnen ännu en gång. I denna hymn ber vi om Guds nåd med en känsla av ånger och botfärdighet på grund av de synder som vi begått.

Läsning av Epistel- och Evangelietexterna

Epistel betyder brev och epistelläsningen är från Apostlagärningarna eller från apostlarnas brev. Aposteln Paulus skrev de flesta av breven.

Evangeliet talar om för oss om Guds Sons ankomst till jorden. Han talar inte längre till oss från ett moln, trumpet, åska eller eld utan som en man på jorden.

Den trefaldiga böneföljden och böneföljden för katekumenerna

Den trefaldiga böneföljden kallas så därför att kören svarar efter varje bön: **Herre förbarma Dig** tre gånger. Det är under dessa böner som vi ber för dem med särskilda behov, de sjuka och gravida mödrar.

I böneföljden för katekumenerna ber diakonen om att Herren ska upplysa dem med Evangeliets Sanning, att de ska bli värdiga det Heliga dopet och förena dem med Sin heliga Kyrka.

Vid denna tidpunkt bör vi också be särskilt för de icke-ortodoxa, muslimer, judar och alla människor, eftersom de särskilt behöver Guds nåd.

I slutet säger diakonen:

Alla I, som ären katekumener, träden ut! Träden ut, I katekumener! Alla I, som ären katekumener, träden ut! Må ingen av katekumenerna vara tillstädes. I troende, låtom oss åter och åter bedja till Herren.

Katekumenerna lämnar vid denna tidpunkt Kyrkan eftersom de ännu inte är värdiga att taga del i det högsta Mysteriet: Deltagandet av Kristi Kropp och Blod.

3. De troendes Liturgi

De troendes Liturgi kallas så därför att bara de som har konverterat till Kristus och döpt sig kan närvara. Många av bönerna i denna del sägs tyst av prästen. Han läser dem tyst därför att dessa böner är en dialog mellan Gud och prästen som ber till Gud för oss. Han ber om förlåtelse för sina egna och folkets synder. Han ber också om den största handlingen som sker på jorden idag – att Gud genom den Helige Anden förvandlar brödet och vinet till Kristi Kropp och Blod. Bönerna läses tyst med fruktan, inte för att de är hemliga, utan för att de är heliga. Kyrkan försöker alltid beskydda det heliga.

Kerubimhymnen

Hemlighetsfullt framställande keruber, sjunga vi trefalt heliga sången, för den livgivande Tre-enigheten. Så låtom oss nu avlägga alla jordiska omsorger.

Kerubim är änglar som tjänar Gud och orden i kerubimhymnen påminner oss om att vi ska vara änglar på jorden. Denna stund ska vi komma ihåg

att vi är medlemmar av Kyrkan tillsammans med serafim, kerubim och alla andra änglar. Vi instämmer i deras prisande av Gud.

Vi är också kallade att *lägga av alla jordiska omsorger*, vilket innebär att vi ska göra en särskild ansträngning till att koncentrera oss på Mysteriet som uppenbaras för oss. Vi bör ignorera allt som distraherar oss i kyrkan eller distraherande tankar som kan störa oss.

Stora intåget

Prästen säger: ***Eder, alla rättrogna kristna, ihågkomme Gud i Sitt Rike. Nu och alltid och i evigheters evighet.***

Sedan kommer han och diakonen ut från altarets sidodörr med Nattvardsgåvorna, som tidigare förberetts under *proskomedin* på *prothesisbordet*, till mitten av Kyrkan. Efter att prästen läst böner och åminnelser, placeras Gåvorna på altarbordet. Sedan fortsätter kören den andra hälften av kerubimhymnen:

För att mottaga alltets Konung. Osynligt spjutburen av änglaskaror. Allelouia, allelouia, allelouia.

I slutet av den böneföljd som kommer sedan utropar prästen eller diakonen: ***Dörrarna, dörrarna! Låtom oss vara uppmärksamma i vishet!***

Detta sägs därför att i den forna Kyrkan fanns det dörrvakter som såg till att ingen obehörig kom in. Det påminner oss också om att vi måste stänga våra själars dörrar till varje världslig tanke och koncentrera oss på vad som händer i altaret.

Trosbekännelsen

Precis innan Trosbekännelsen öppnas draperiet bakom de *Vackra dörrarna*, vilket betecknar att det bara är genom Trons lära som vi kan närma oss de Heliga Mysterierna. Medan Trosbekännelsen läses svänger prästen *Aer*, som den största Nattvardduken kallas, över de Heliga Gåvorna, vilket symboliserar den Helige Andes kommande över Gåvorna och jordbävningen vid Kristi Uppståndelse.

Den eukaristiska bönen

I denna avdelning kommer vi att betrakta både de ord vi hör uttalade högt i den Gudomliga Liturgin, vilka visas i *fet* stil, och de som bara uttalas tyst av prästen, vilket visas i *kursiv* stil.

Medan kören sjunger: ***Tillbörligt och rätt det är*** börjar prästen läsa bönerna tyst. I den första delen åminner han alla Guds gåvor till människan och den avslutas med att han säger högt:

Sjungande, ropande, jublande och sågande denna segersång.

Kören sjunger då: ***Helig, helig, helig är Herren Sebaot! Fulla äro himlarna och jor-***

den av Din härlighet. Hosianna i höjden! Välsignad vare Han som kommer i Herrens namn! Hosianna i höjden!

Under tiden läser prästen den andra eukaristiska bönen då han ihågkommer hur Kristus visade oss Nattvardens Mysterium, hur Han välsignade brödet, bröt det och gav åt Sina lärlingar och sade:

Tagen och äten! Detta är Min Lekamen, som brytes för eder till syndernas förlåtelse.

Dricken härav alla! Detta är Mitt Blod i det nya förbundet, som varder utgjutet för eder och många till syndernas förlåtelse.

Prästen åminner vidare i bönen: *Korset, graven, uppståndelsen på tredje dagen, himmelfärden, sittandet på högra sidan och tillkommelsen i härlighet. Hembäres Dig Ditt eget av Dina egna gåvor, å allas vägnar och för alla.*

När kören sjunger: **Vi lovsjunga Dig, vi prisar Dig, vi tacka Dig, o Herre, och bedja till Dig, vår Gud** läser prästen den tredje delen av den eukaristiska bönen.

Observera att detta är den viktigaste och heligaste stunden i hela Liturgin! I den bönen ber prästen om den Helige Andens nedstigande och förvandling av brödet och vinet till sann Kristi Kropp och Blod:

...sänd Din Helige Ande över oss och över dessa föreliggande gåvor Och gör detta bröd till Din Kristi dyrbara Lekamen. Amen. Och det som är i denna kalk till Din Kristi dyra Blod. Amen. Förvandlande dem genom Din Helige Ande. Amen. Amen. Amen. Särskilt för vår heligaste, renaste, högt lovade och ärorika Härskarinna Maria, Gudaföderska och ständig Jungfru.

Kören svarar genom att sjunga hymnen till Guds Moders ära:

Sannerligen är det tillbörligt att prisar Dig salig, o Theotokos, Du evigt saliga och helt otadliga, Du vår Guds Moder. Ärorikare än kerubim och utan jämförelse mer prisad än serafim, Du som utan att förtäras födde Gud, Ordet; Du som är Theotokos, vi prisar Dig.

Guds Moder äras direkt efter konsekrationen av de heliga Gåvorna därför att Kristus blev inkarnerad genom henne och hon var den första som tjänade Honom.

Sista böneföljden, Fader vår och Kommunionen

Efter **Fader vår** utropar prästen: **Det heliga åt de heliga!**

Kör: **En är helig, en är Herre, Jesus Kristus, till Guds, Faderns, ära. Amen.**

Draperiet bakom de Vackra dörrarna dras igen och prästerskapet tar del av den Heliga Nattvarden. Sedan öppnas det igen och prästen kommer ut med Mysterierna så att folket kan ta del av dem.

Efter folkets deltagande av Kommunionen följer en böneföljd av tacksägelse för de Heliga Gåvorna som vi mottagit, vi ber om att gå i frid och prästen läser avslutningsböner och välsignar församlingen. Sedan läses tacksägelsebönerna för Nattvarden, vilka vi tyst och uppmärksamt lyssnar till.